

Πώς ένας πολιτικός μετατρέπει το μειονέκτημα σε πλεονέκτημα Σύμφωνα με τα «Στρατηγήματα» του Πολύαινου

Γράφει: ο Ιωάννης Κούζας

Ο Πολύαινος ήταν Έλληνας συγγραφέας που έζησε την εποχή του Μάρκου Αυρηλίου (161-180 μ.Χ.). Έγραψε το έργο *Στρατηγήματα* σε οκτώ βιβλία και το αφιέρωσε στους συν-αυτοκράτορες Μάρκο Αυρήλιο και τον αδελφό του Λεύκιο Βήρο, για να το μελετήσουν και να εφαρμόσουν αυτά τα στρατηγήματα κατά τον πόλεμο που διεξήγαγε η Ρώμη κατά των Πάρθων αλλά και κατά την άσκηση της εξουσίας τους.

Στο έργο του αφηγείται όλα τα στρατηγήματα, τα τεχνάσματα, που εφάρμοσαν οι μεγάλοι στρατηγοί και πολιτικοί από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες του και παραμένει πάντα επίκαιρο, γιατί απευθύνεται σε όλους.

Απευθύνεται στον στρατηγό, τον πολιτευτή, τον πολιτικό, τον οικονομολόγο και τον άνθρωπο της καθημερινότητας, γιατί μέσω αυτού θα γνωρίσει τη φύση του ανθρώπου, η οποία είναι ίδια όσα χρόνια και αν περάσουν.

Διαβάζοντας το έργο:

1. Ο στρατηγός θα μάθει πώς να κερδίσει τη μάχη ή να διοικήσει το στράτευμα
2. Ο πολιτικός πώς να καταλάβει την εξουσία και να διοικήσει
3. Ο επιχειρηματίας πώς να πουλήσει το προϊόν και να βγάλει κέρδος
4. Ο απλός πολίτης, ο απλός άνθρωπος, από την άλλη πλευρά, θα μάθει τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούν όλοι οι προηγούμενοι για να τον επηρεάσουν ή να τον παραπλανήσουν και έτσι θα μπορέσει να προστατευτεί.

Στο έργο του Πολύαινου αναδεικνύεται η επίτευξη ενός στόχου, ο οποίος πραγματοποιείται μέσω ενός τεχνάσματος, στο οποίο πάντα το μειονέκτημα που έχει ο δρων πρέπει να το μετατρέπει σε πλεονέκτημά του, γιατί διαφορετικά δεν θα μπορέσει να επιτύχει τον στόχο του.

Παραδείγματα κατά τη διεξαγωγή ενός πολέμου ή μιας μάχης:

1. Ο Φίλιππος Β΄ στη μάχη της Χαιρώνειας ήξερε ότι οι Αθηναίοι ήταν ορμητικοί στη μάχη αλλά αγύμναστοι. Έτσι, αποφάσισε με τους δικούς του στρατιώτες, οι οποίοι ήταν εξασκημένοι και γυμνασμένοι, να παρατείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα τη μάχη, ώστε οι Αθηναίοι να κουραστούν και να εξαντληθούν. Με αυτό τον τρόπο οι αντίπαλοί του κατέστησαν ευάλωτοι και ηττήθηκαν.

2. Ο Αλέξανδρος μετά τη μάχη στα Άρβηλα έπρεπε να περάσει από τις Περσίδες Πύλες στο όρος Ζάργος, μία δίοδο ανάμεσα σε στενά και ψηλά βουνά. Ο Αριοβαρζάνης, συγγενής του Δαρείου, είχε συγκεντρώσει πολυπληθή στρατό και τη φρουρούσε. Όταν οι Μακεδόνες προσπάθησαν να περάσουν δέχτηκαν καταγισμό από βέλη, βράχια και πέτρες. Ο Αλέξανδρος, φρονίμως ποιών, υποχώρησε με το στράτευμά του και το εγκατέστησε σε μια απόσταση 5 περίπου χιλιομέτρων μακριά από τη δίοδο. Ακολουθώντας τις οδηγίες ενός βοσκού, ο οποίος τον πληροφόρησε ότι υπάρχει ένα κρυφό μονοπάτι που οδηγεί πάνω και πίσω από τους Πέρσες, με επιλεγμένους οπλίτες και Σκύθες τοξότες έκανε τη νύχτα πορεία μέσα από την πυκνή βλάστηση και βρέθηκε πίσω από τους Πέρσες και σε υψηλότερο σημείο από αυτούς. Με το ξημέρωμα έδωσε σήμα από την κορυφή του βουνού να γίνει ταυτόχρονη επίθεση από ψηλά και από το στρατόπεδό του στην πεδιάδα. Οι Πέρσες αιφνιδιάστηκαν και παγιδευμένοι ανάμεσα στους πάνω και κάτω αντιπάλους τους τράπηκαν σε φυγή με πολλές απώλειες. Έτσι, έμεινε η δίοδος ελεύθερη για να περάσει ο στρατός του Αλεξάνδρου.

Παραδείγματα πολιτικών που κατέλαβαν με τεχνάσματα την εξουσία ή κυβέρνησαν με σωφροσύνη το κράτος τους:

1. Ο Πεισίστρατος ήταν εξόριστος στην Εύβοια. Όταν αποφάσισε να καταλάβει την εξουσία στην Αθήνα προχώρησε με ένα μικρό στρατό προς την Παλλήνη και εκεί σκότωσε τους πρώτους αντιπάλους. Προχωρώντας όμως συναντούσε όλο και περισσότερους. Γι' αυτό έδωσε εντολή οι δικοί του να φορέσουν στεφάνια από κλαδιά ελιάς και να μην σκοτώνουν όσους συναντούσαν, αλλά να τους λένε ότι έκαναν ανακωχή με τους προηγούμενους. Ο ίδιος διαμόρφωσε ένα άρμα στολισμένο με μεγαλοπρέπεια και έχοντας πλάι του τη Φύη, μια εντυπωσιακή γυναίκα, ψηλή και όμορφη, όμοια με την Παλλάδα Αθηνά, προχωρούσε εντυπωσιάζοντας τους Αθηναίους, οι οποίοι πείσθηκαν από το σκηνικό ότι η θεά Αθηνά καθοδηγεί τον Πεισίστρατο. Έτσι, χωρίς αντίσταση προήλασε μέχρι την πόλη και εγκαθίδρυσε το τυραννικό πολίτευμα στους Αθηναίους.

2. Ο Περικλής, καταγόμενος από την οικογένεια των Αλκμεωνιδών, ήταν πλούσιος και είχε μεγάλη ιδιοκτησία γης. Ένα χρόνο πριν από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, όταν ο Αρχίδαμος Β΄, ο Σπαρτιάτης βασιλιάς, εισέβαλε στην Αττική, θα έδινε εντολή στους στρατιώτες του να λεηλατούν την ύπαιθρο. Ο Περικλής, που γνώριζε τον Αρχίδαμο και τον τρόπο σκέψης και ενεργειών του, αμέσως πήγε στην Εκκλησία του Δήμου και χάρισε στην πόλη όλη την ιδιοκτησία γης που είχε, γιατί ο Αρχίδαμος θα έδινε εντολή να λεηλατούν τις περιουσίες όλων των άλλων, εκτός από την περιουσία τη δική του, για να τον καταστήσει ύποπτο στα μάτια των Αθηναίων. Έτσι, έχοντας την εμπιστοσύνη των Αθηναίων εξακολούθησε με κύρος να τους κυβερνά μέχρι τον θάνατό του.

3. Ο Επαμεινώνδας έπεισε τους Θηβαίους στα γυμναστήρια να παλεύουν με τους Σπαρτιάτες, που είχαν εγκατασταθεί στην πόλη τους ως τοποτηρητές. Επειδή εύκολα τους νικούσαν, έμαθαν να τους περιφρονούν και έχοντας θάρρος ως πιο δυνατοί άρχισαν τον πόλεμο κατά των Σπαρτιατών, που μέχρι τότε ήταν ανίκητοι. Αρχιστράτηγος αυτών των Θηβαίων ήταν ο Επαμεινώνδας.

Τέτοια στρατηγήματα χρησιμοποίησαν οι σημαντικότερες προσωπικότητες του παρελθόντος από όλες τις χώρες του τότε γνωστού κόσμου, όπως ο Θεμιστοκλής, ο Λεωνίδας, ο Βρασίδης, ο Αλκιβιάδης, ο Λύσανδρος, ο Αγησίλαος, ο Ιφικράτης, ο Τιμόθεος, ο Αντίγονος, ο Ευμένης, ο Σέλευκος, ο Διονύσιος ο πρεσβύτερος, ο τύραννος των Συρακουσών, ο Μέμνων, ο Κύρος ο Μέγας της Περσίας, ο Κροίσος, ο Δαρείος Α΄, ο Ξέρξης, ο Σκιπίων, ο Σερτώριος, ο Καίσαρας, ο Οκταβιανός Αύγουστος κ.ά.

Από τα 900 *Στρατηγήματα* του Πολύαινου διασώθηκαν 851 και η πιο πρόσφατη κυκλοφορία του έργου σε μετάφραση έγινε από τις εκδόσεις Ζήτρος.